

Samenvatting leerpunten symposium 'Samen leren van natuurbranden'

In de lange, hete en droge zomer van 2022 waren er veel kleine en grote natuurbranden. Op 1 november 2022 hebben brandweer/crisisbeheersing, natuurbeheerders, defensie, ministeries, provincies, gemeenten en waterschappen hier samen op teruggekeken. Ook is gesproken over de lessen voor de komende jaren. In deze samenvatting staan de belangrijkste aandachtspunten en tips per thema bij elkaar. Meer weten? Lees het uitgebreide [verslag](#).

Zeven thema's

De zeven thema's van het symposium Samen leren van natuurbranden, bestrijken de hele veiligheidsketen en de bestuurlijke besluitvorming.

Brandontwikkeling en -verspreiding

Aandachtspunten

- › Brandverloop en -ontwikkeling worden bepaald door vele factoren: (vochtgehalte) vegetatie, windsnelheid, moment van ontdekken, locatie-informatie, bereikbaarheid, inzetmoment.
- › Kleine branden op de grens van bebouwing en natuur kunnen een gigantische impact hebben.
- › Vliegvluur heeft een belangrijke rol gespeeld in de verspreiding van de grotere branden in 2022.
- › De brandstof neemt komende jaren vanwege droogte toe door stervende (naald)bomen.

Tips

- › Ontwikkel onderbouwde kennis.
- › Gebruik droneteams en deel data zo snel mogelijk.
- › Maak 'de groenen' onderdeel van het landelijk team natuurbrandonderzoek.
- › Blijf leren van incidenten, ook internationaal. Verzamel beeldmateriaal.
- › Begin nu al met het omvormen van bos.

(Arbeids)veiligheid

Aandachtspunten

- › Wanneer heiligt het doel van natuurbrandbestrijding de gekozen inzet en de genomen risico's?
- › Bij natuurbranden is minder aandacht voor arbeidsveiligheid dan bij gebouwbranden.
- › Bij natuurbrandbestrijding zijn de werkomstandigheden zwaar; daar is de uitrusting niet op aangepast.
- › Natuurbeheerders hebben geen persoonlijke beschermingsmiddelen.

Tips

- › Ontwikkel landelijke richtlijnen voor optreden, opschaling, materieel, materialen en arbeidsveiligheid.
- › Geef basiskennis over natuurbrandbestrijding inclusief arbeidsveiligheidsaspecten aan brandweer en terreinbeheerders.
- › Zorg voor een goede uitrusting, catering en aflossing van brandweerpersoneel.
- › Bundel kennis en ervaring over natuurbranden, samen met partners als kennisinstututen, terreinbeheerders en defensie.

Tactiek en techniek

Aandachtspunten

- › De huidige natuurbrandbestrijdingswijze is niet geschikt voor de komende 20 jaar.
- › Verschillende natuurbranden en verschillen in beschikbaar materieel vragen om verschillende strategieën, die soms tijdens de inzet aangepast moeten worden.
- › De natuurbranden in 2022 zijn deels geblust en deels doodgelopen of gestopt door (minder brandbare) vegetatie.

Tips

- › Denk samen na over alternatieve brandbestrijdingsmethodieken die niet zijn gebaseerd op 'water op het vuur'. Maak vooraf afspraken over welke tactiek/techniek onder welke omstandigheden wordt gebruikt.
- › Ontwikkel (landelijk) een natuurbranddoctrine met bijpassend vakbekwaamheidsprogramma.
- › Laat bevelvoerders en OvD's praktijkervaring opdoen bij beheerbranden.
- › Laat brandweer en natuurbeheerders samen oefenen om elkaar beter te leren kennen.

Opschaling en commandovoering

Aandachtspunten

- › De veiligheid bij 'swarming' van de eerste eenheden.
- › Operationele informatiesystemen zijn niet altijd op elkaar aangesloten.
- › -Er zijn geen landelijke afspraken over het leveren van bijstand in natuurbrandeenheden.
- › Zelfs bij een goede voorbereiding kan het systeem voor opschaling en commandovoering tekortschieten.
- › De huidige commandostructuur is niet ingericht op de aansturing van vele eenheden, wat bij grote natuurbranden noodzakelijk is.

Tips

- › Zet standaard vroegtijdig een landelijk adviseur natuurbrand in.
- › Zorg voor een landelijk overzicht aan beschikbare voertuigen en/of bijstand en bepaal wie gaat over de verdeling van middelen en over de kwaliteit daarvan.
- › Bepaal wie beslist over de inzet van specialistische teams en wie adviseert. Stel een LOCC-expertteam in.
- › Doe onderzoek naar commandovoering bij natuurbranden.
- › Leer van het buitenland.

Zelfredzaamheid, communicatie en evacueren

Aandachtspunten

- › Eigenaren van terreinen en recreatie-inrichtingen zijn zelf verantwoordelijk voor een ontruimingsplan en evacueren (Handreiking brandveiligheid vakantieparken).
- › De evacuateroute is soms gelijk aan de aanrijroute van de hulpdiensten.
- › Bij een evacuatie moet een breed palet aan mensen en omstandigheden geïnformeerd worden.
- › Er is vanaf het moment waarop de brand start behoefte aan handelingsperspectief. Snelle crisiscommunicatie is echter lastig omdat beeldvorming bij (grotere) natuurbranden veel tijd kost.
- › Een natuurbrand kan verschillende regio's betreffen en lang duren.

Tips

- › Leg zo spoedig mogelijk contact met partijen die mogelijk door de brand geraakt kunnen worden.
- › Zorg voor een goede relatie met terreineigenaren, gemeenten, buurregio's, media en provincie.
- › Onthoud: hoe directer de crisiscommunicatie kan worden gericht op de doelgroep (via bijv. WhatsApp), hoe succesvoller deze is.
- › Communiceer wanneer de risicoperceptie van burgers groot is.
- › Blijf communiceren over handelingsperspectieven, ook 's nachts.
- › Kijk wat wel en niet heeft gewerkt bij eerdere natuurbranden in Nederland en in Europa.

Proactie en preventie

Aandachtspunten

- › Preventieve maatregelen kosten tijd en de natuur is beperkt maakbaar.
- › Preventieve maatregelen zijn afhankelijk van wat er maatschappelijk, juridisch en economisch mogelijk en wenselijk is.
- › In de natuurbranddriehoek kan alleen de factor brandstof beïnvloed worden.
- › Er zijn verschillende belanghebbenden met verschillende doelen, die erkenning vragen.
- › Instandhoudingsdoelen kunnen conflicteren met weerbaarheid.

Tips

- › Leg de focus niet alleen op aanpassingen in het terrein maar richt je op de gehele keten van brandveiligheid.
- › Landelijk beleid moet vooral lokaal maatwerk stimuleren en faciliteren.
- › Denk vooraf na over compartimentering en mogelijke stoplijnen.
- › Onderzoek wetgeving, brandoorzaken, brandverloop en het effect van beheersmaatregelen op de lange termijn.
- › Maak integrale (omgevings)plannen rondom natuur, agrarisch gebruik, cultuur en brandveiligheid. Daar is provinciaal geld voor beschikbaar.

Bestuurlijke dilemma's

Aandachtspunten

- › De verantwoordelijkheid voor het afwegen van tegenstrijdige belangen.
- › De rol van waterschappen.
- › Wanneer schaal je op naar welk GRIP-niveau en welke gevolgen heeft dat?
- › Samenwerking blijft nu vaak beperkt tot het eigen gebied of de eigen regio.
- › Wat regel je lokaal en wat landelijk?

Tips

- › Betrek álle partijen die een belang hebben in terreininrichting bij de aanpak van natuurbranden.
- › Zet in op een brede aanpak met ruimte voor lokaal maatwerk. Een bottom-up benadering werkt uiteindelijk beter dan top-down.
- › Zet het thema natuurbrand tezamen met hoogwater en stikstof op de bestuurlijke agenda.
- › Maak bestuurlijke keuzes rondom natuurbrandrisico's expliciet.

Vervolg

Natuurbranden zijn ingewikkeld en worden beïnvloed door allerlei factoren, waarbij veel verschillende belangen een rol spelen.

Daarom zullen er, nu en in de toekomst, diverse maatregelen moeten worden getroffen om natuurbranden beheersbaar te maken. Het gaat dan niet alleen om aanpassingen van brandweertechieken en -tactieken, maar ook om maatregelen op het gebied van beheer en beleid. Omdat elke locatie en daarmee elke natuurbrand uniek is, is lokaal maatwerk nodig zowel voor, tijdens als na de branden. Hiervoor zullen verschillende partijen met elkaar moeten samenwerken en moeten worden verbonden met een landelijk kader. Om verder te kunnen komen dan alleen constateren dat verandering en samenwerking noodzakelijk zijn, is het nodig om duidelijkheid te scheppen op verschillende terreinen en op verschillende niveaus. Denk hierbij aan verantwoordelijkheden, beslissingsbevoegdheden, tactieken, wensen en beperkingen.

Er komen drie sporen, die meer vorm moeten krijgen in de Landelijke taskforce natuurbranden:

1. Wetenschappelijk onderbouwde kennisontwikkeling over klimaat, vegetatie en interventiemaatregelen.
2. Hoe kunnen we in het hier en nu de slagkracht leveren die nodig is? Denk hierbij aan techniek, tactiek, materieel en mensen, maar ook aan onderliggende bestuurlijke afspraken.
3. Hoe komen we meer aan de voorkant van de veiligheidsketen: welke regels zijn nodig, rekening houdend met alle partijen en hun belangen?

1 november 2022